

Tjedan dana poslije obilježavanja Dana sjećanja na Holokaust, nas četrdesetak otišlo je u Spomen područje Jasenovac i u kripti pod Kamenim cvijetom odalo počast žrtvama Holokausta i genocida počinjenih tokom Drugog svjetskog rata u tom najvećem ustaškom konc-logoru.

Potom smo, na poziv slavonskog episkopa Jovana Ćulibrka, posjetili episkopski dvor u Pakracu gdje je održana rasprava „Jasenovac i Holokaust – nova saznanja“. Uvodničari u raspravu bili su Ivo Goldstein, Jovan Ćulibrk i Goran Hutinec. Goldstein je govorio uglavnom o nekim dijelovima svoje najnovije knjige „Jasenovac“, izašle krajem prošle godine, gdje se, između ostalog, navodi niz podataka, dokumenata i svjedočenja koja „izvan razumne sumnje“ pokazuju da je u konc-logoru Jasenovac provoden Holokaust i genocid. Ćulibrk, koga u relevantnim krugovima ozbiljnih povjesničara drže jednim od najboljih poznavaca povijesti logora Jasenovac i Holokausta na ovim područjima (Jovan Ćulibrk magistrirao je na Hebrew University u Jeruzalemu s temom Historiografija Holokausta u Jugoslaviji, stalni je suradnik Centra sjećanja na Holokaust u Yad Vashemu i predsjednik Odbora za Jasenovac SPCa.), iznio je kritičku analizu knjige povjesničara T. Snydera „Bloodlands“ („Krvava prostranstva“). Hutinec, docent na Odsjeku za suvremenu povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu, govorio je o svom nedavnom otkriću fotografija Jasenovca snimljenih iz savezničkih aviona u zimi 1944./45. ; našao ih je u arhivi zračnih snimaka iz Drugog svjetskog rata koja se čuva u Edinburgu. Na fotografijama se vide aktivnosti na područjima Gradine koja su poslije rata identificirana kao masovne grobnice. Gradina je bila dio logora na desnoj obali Save gdje su se, po sačuvanoj prepisci i priznanju samih ustaša, vršile masovne egzekucije.

Uvodna izlaganja bila su onakva kakva bi izlaganja kompetentnih stručnjaka o konc-logoru Jasenovac, u normalnim prilikama, trebala biti. S konsenzusom oko nepobitno utvrđenih činjenica, s isticanjem detalja koji su još uvijek predmet istraživanja.

Međutim, prilike nisu normalne u društvu u kojem se falsifikati i izmišljotine koje vode rehabilitaciji ustaškog režima i negiranju zločina koje je počinio, tretiraju kao „alternativne povijesne činjenice“ i demokratsko pravo na drugačije mišljenje. Taj trend doveo je i do prave

poplave članaka, knjiga i filmova u kojima se Jasenovac prikazuje kao malo veća kaznionica u kojoj su prekršitelji zakona bili privremeno smješteni prije puta na rad u Njemačku.

Zato je u Hrvatskoj odjeknuo kao senzacija govor kardinala Bozanića ispred Zagrebačke katedrale održan povodom ovogodišnjeg Dana sjećanja na Holokaust. Ključna rečenica tog govora koji je, inače, prigodan i pristojan govor kakav bi se, u normalnim prilikama, očekivao od visoko pozicioniranog svećenika koji živi kršćanske vrijednosti, jest: *„Za Dan sjećanja na žrtve Holokausta izabran je 27. siječnja, dan oslobođanja Auschwitza, simbola stradanja šest milijuna Židova, simbola svih nacističkih i fašističkih logora širom Europe, pri čemu mi trebamo dati posebnu pozornost onome što se događalo u našoj sredini, u Hrvatskoj, bez ikakve zadržke ističući istinu o strahotama Jasenovca i drugih logora, stratišta nevinih ljudi.“*

Postoji bezbroj dokaza da je Jasenovac bio mjesto strahota i stratište nevinih ljudi, od likvidacije svih logorašica i gotovo svih logoraša zadnjih dana logora kako ne bi bilo svjedoka što je Jasenovac bio, o strahotama govore tisuće svjedočenja i priča ljudi koji su izgubili rođake, neki i cijele porodice u Jasenovcu, do preko 83 tisuće imena osoba stradalih u tom konc-logoru. Ali ne postoji već desetljećima, ako ikad, ni jedna izjava s vrha Katoličke crkve u Hrvatskoj koja bi „bez ikakve zadržke“ tu istinu izrekla. Baš obratno, javnost se već navikla da Katolička crkva podupire sasvim suprotna stajališta. Deset dana prije Bozanićevog govora predstavljena je u dvorani crkve u Palmotićevoj, u Zagrebu, knjiga „Razotkrivena jasenovačka laž“, autora Josipa Pečarića, člana HAZU, i Stjepana Razuma, svećenika i pročelnik Nadbiskupskog arhiva u Zagrebu. Na predstavljanju knjige Pečarić se uglavnom okomio na povjesničare koji imaju suprotne stavove od njegovih: „Suprotstavio sam se sramoti da Ivo Goldstein bude izabran u HAZU (..) Neizbor Goldsteina u HAZU bio je prvi neuspjeh tadašnjih (2012.g.) srbo-komunističkih vlasti (..) Hrvoje Klasić odbio je nastupiti s Igorom Vukićem u emisiji o Jasenovcu jer je znao da bi ispao smještan u suprotstavljanju istinskom istraživaču (..)“. Razum je kao istinite činjenice istaknuo da je Jasenovac bio „prielazni logor za tvornice u Njemačkoj“ u kojem nije bilo nikakvih „množtvenih“ ubijanja u doba Drugog svjetskog rata ali jeste poslije, pod komunističkom vlašću. Posebno interesantna istina koju ističe Razum, a koja prije zvuči kao dijagnoza, je da „u logor nije doveden ni jedan Srbin samo zato što je bio Srbin, a kamoli da bi bio ubijen samo zato jer je bio Srbin.“ Po Razumu „svoj zemaljski život u Jasenovcu je završilo 1360 osoba, što prirodnom smrću, bolešću, neishranjenošću ili smaknućem nakon presude zbog kršenja propisa“. I još od istog autora: „Pitam se po čemu su bolji oni koji izmišljaju ljudske žrtve, njih 81800 (tu Razum misli na poimenični popis žrtava) od onih koji su odgovorni za stvarnih 1360 žrtava.“

Prije par godina (2014. g.) u istom prostoru, dvorana rezidencije Družbe Isusove u Palmotićevoj, predstavljena je knjiga povjesničara Mladena Ivezića „Titov Jasenovac“. Predstavljajući je bio Vladimir Horvat, svećenik, povjesničar i autor knjige „Ogoljela laž logora Jasenovac“, a tvrdnje iznesene u Ivezićevoj knjizi, da je u Jasenovcu za vrijeme Drugog

svjetskog rata od svih uzroka smrti život izgubilo 262, a u Staroj Gradiški 141 zatočenik, da su za to uglavnom krivi židovski liječnici jer su širili laži da će vlast ubiti kao nesposobne sve tifusare pa su se ovi skrivali među zdravima, ocijenjene su na tom skupu na kome su bili mnogi svećenici, od biskupa Pozajića do monsinjora Batelje, kao „neprocijenjiv doprinos traganju za istinom“.

Istaknuto mjesto u redizajniranju povijesti, posebno u poricanju zločina ustaša u Jasenovcu ima Glas Koncila, službeni tjednik Nadbiskupskog duhovnog stola. Tvrdnje povjesničara poput M. Ivezića, S. Razuma, V. Horvata, ..., prikazuju se u GK kao otkrivenja, istina koja spašava zabludjele, a argumenti se svode na argumente ad hominem protiv svih koji ukazuju da su te tvrdnje izmišljotine i nebuloze. Tako glavni urednik GK, svećenik Ivan Miklenić, piše: „Mit o stradanjima u Jasenovcu nema ništa zajedničko s povijesnom istinom.“

Navedeni primjeri tek su vrh ledenog brijega nastalog dugogodišnjom potporom pa i aktivnim sudjelovanjem dijela hijerarhije Katoličke crkve u preinaki prošlosti kako bi se ona učinila podobnijom današnjim nacionalističkim zahtjevima i stajalištima. Važnost tih revizionističkih pokušaja nije u promjeni pogleda na događaje od prije 75 i više godina; radi se o vrijednostima koje će dominirati u društvu danas i sutra. Kao što pokazuje slučaj Daria Kordića: Kordić je osuđen u Haagu kao najodgovorniji za ratni zločin koji je počinila jedinica HVOa u Ahmićima, ubivši 116 nemoćnih staraca, žena i djece. Na povratku iz zatvora u kojem se Kordić prometnuo u katoličkog vjerskog fanatika, po njegovim riječima Isus ga je dva puta posjetio u ćeliji, dočekala su ga na zagrebačkom aerodromu tri biskupa, biskup Košić mu je poljubio ruku, zatim su ga odveli kao nacionalnog junaka na misu u Katedralu. Možda će jednom u budućnosti sa zvonika Katedrale visjeti transparent s 116 imena žrtava iz Ahmića; za sada to je učinilo 116 zagrebačkih građana, držeći 116 imena žrtava Ahmića ispred Katedrale kao znak ljudske solidarnosti sa žrtvama i protesta protiv takvog nedoličnog i nekršćanskog promoviranja ratnog zločinca, samo zato što je deklarirani katolik, od strane Crkve.

Značaj Bozanićevog govora, da li je to bio usamljeni iskorak ili prvi korak na mukotrpnom putu od nacionalističke ostrašćenosti ka suosjećanju sa žrtvama, promjena tako potrebna i hrvatskom društvu i Katoličkoj crkvi, pokazati će se uskoro. Nepopravljivi optimisti mogu se samo nadati da kardinal neće stati na pola puta kao što je to učinio pred nekoliko godina u Jasenovcu, na putu prema Kamenom cvijetu, propustivši pokloniti se žrtvama. Da veliki transparent izvješten na Katedrali neće poslužiti tek kao simbolički ručnik za Pilatsko pranje ruku.

Z. Pusić

